

Onderwerp: Bestuursvoorstel Visie Duurzaamheid 2020

Datum vergadering: 13-5-2020

Registratienummer: 1627416 versie 3

Voorgesteld besluit

Het Algemeen Bestuur wordt voorgesteld:

1. in te stemmen met de visie op duurzaamheid, met als titel en motto:
Doe, Denk, Duurzaam, naar een emissieloos en circulair waterschap;
2. kennis te nemen van de implicaties van het uitvoeren van deze visie om in 2030 energieneutraal en in 2050 emissieloos te zijn.

Toelichting

Doel van de visie is uit te dragen wat wij als waterschap willen betekenen in de mondiale, nationale, regionale en lokale duurzaamheids- en energietransitie. Het geeft onze kijk en ideeën weer op wat De Stichtse Rijnlanden via haar duurzaamheidsinspanningen voor elkaar wil krijgen.

De *Visie Duurzaam HDSR 2020* is een vervolg op de *Duurzaamheidsagenda deel 1: visie* en *Duurzaamheidsagenda deel 2: programma*, beide uit 2017.

Anno 2020 is de maatschappij in haar volle breedte bezig met duurzaamheid en komen eerder gestelde wensen en ideeën tot wasdom. De afgelopen twee jaar werken aan duurzaamheid leert vooral dat het waterschap niet alles alleen wil en kan doen. De maatschappij en onze mogelijke partners hebben ook wensen en zitten niet stil. De transitie op het gebied van energie, circulariteit en duurzaamheid in het algemeen is in volle gang en de waterschappen, met HDSR daar midden in, roeren zich. Het is tijd de pijlen opnieuw te richten en tevens te beseffen dat de route naar de horizon, op weg naar het behalen van onze doelen deels in het ongewis ligt. Dit alles vatten we in de *Visie Duurzaam HDSR 2020*. Hierin scherpen we onze doelen en laten we nadrukkelijker blijken hoe we in de lokale, regionale, nationale en mondiale transitie positie nemen. Daarnaast geven we een glimp van wat we anno 2020 denken te moeten doen om onze eigen ambities te halen.

Onze nieuwe visie is: *DOE, DENK, DUURZAAM, naar een emissieloos en circulair waterschap*
De Stichtse Rijnlanden wil als organisatie Werken met oog op de toekomst door onder meer onze voetafdruk te verkleinen door *Stip op de horizon in 2050* met → *Doelstelling:*

95% minder broeikasgassen uitstoten in 2050¹ t.o.v. 1990

→ *2030 energieneutraal en 49% reductie broeikasgassen t.o.v. 1990*

Meerwaarde uit afvalwater: benutten energie en grondstoffen uit onze afvalwaterstromen

→ *2040 50% van de top 5 grondstoffen wordt teruggewonnen*

Duurzaam waterschap

→ *Duurzaam Opdrachtgeverschap is vanaf 2020 de standaard*

Volledig circulair zijn in 2050

→ *50% minder primaire grondstoffen gebruiken in 2030*

Biodiversiteit versterkt

→ *we houden biodiversiteit in stand en versterken we deze waar dit kan*

¹ Conform Klimaatwet 2020 (wetten.overheid.nl/BWBR0042394/2020-01-01)

Als voorbeeld is hier de routekaart naar een energieneutraal waterschap. In de tabel ziet u de projecten die het waterschap anno 2020 in beeld heeft om tot energieneutraliteit te komen. Het waterschap werkt via een adaptieve strategie: als projecten uit deze lijst niet doorgaan, worden andere oplossingen gezocht. Het is een stappenplan waarbij het tijdstip van gereedkomen een indicatie is. Dit is afhankelijk van beschikbare technieken, doorlooptijd, tijdspad partners, financiering etc.. We houden ook rekening met planuitval en mikken nu dus op meer dan 100% eigen opwekking.

Tabel 1: Routekaart realistische potentie energieprojecten HDSR tot en met 2030

energiedrager	Energieproject	2020	2025	2030	Opmerkingen (e = eigen, m = maatschappelijk)
besparing	besparing Zuiver	4%	5%	6%	e
biomassa	biogas Nieuwegein	12%	12%	12%	e bestaande slibvergisting
biomassa	biogas rest	0%	0%	36%	e resterende slib vergisten
biomassa	vergister berm- en slootmaaisel	0%	18%	18%	e initiatief met marktpartij
water	waterkracht	0%	0%	0%	e geen potentie
zon	zon eigen terrein	1%	5%	5%	e zonnepark De Bilt + evt. Driebergen/Leidsche Rijn/Oudewater
zon	zon terrein elders	0%	2%	5%	e voorbeeld: gronden naast rwzi's of op water
wind	wind eigen terrein	0%	0%	25%	e voorbeeld: eigen molen Houten 1x 5,6 MW
wind	wind terrein elders	0%	0%	50%	e/m voorbeeld: deelname windpark 4x 50% van 5,6 MW
aquathermie	TEA rwzi Utrecht	0%	78%	78%	m warmtepomp ENECO op rwzi Utrecht
aquathermie	TEA elders	0%	0%	80%	m aantal andere rwzi's samen
aquathermie	TEO elders	0%	50%	100%	m begin met Merwedekanaalzone, later ander ontwikkelingen
TOTAAL eigen		16%	40%	106%	
TOTAAL eigen + maatschappelijk		16%	169%	414%	

Visie die leidend is voor het programma Duurzaamheid

Met de visie op duurzaamheid geeft het Algemeen Bestuur van De Stichtse Rijnlanden haar visie en doelen mee aan het Dagelijks Bestuur. Via haar duurzaamheidsprogramma realiseert het Dagelijks Bestuur de activiteiten en inspanningen die nodig zijn om de doelen te bereiken. Zo komt het waterschap dicht bij het verwezenlijken van zijn visie: een emissieloos en circulair waterschap door duurzaam doen en denken. Dit programma wordt de komende maanden samen met de organisatie uitgewerkt en met later met het AB gedeeld.

Voor de uitvoering van het programma is het dagelijks bestuur verantwoordelijkheid. Het budget hiervoor wordt in de waterschapsbegroting vastgesteld. Investerings worden apart voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Jaarlijks wordt de voortgang van het bereiken van de doelen gerapporteerd. In tussentijdse themasessies bespreekt het bestuur actuele onderwerpen waar het waterschap bijzondere inspanningen wil gaan plegen of een ongewone rol kan aannemen.

De grootste opbrengst moet zichtbaar EN onzichtbaar plaatsvinden: werkelijke verminderde uitstoot van broeikasgassen, een energieneutraal waterschap, nieuwe waarde aan grondstoffen en prachtige projecten die een positieve impact hebben op de leefomgeving.

Het waterschap zal bouwen en beheren, zal bewuster handelen en zich mogelijk anders opstellen in gewenste samenwerkingen. De denkstijl en overtuigingen zullen wijzigen. Het is een transitie in manier van kijken, manier van denken en manier van doen.

Risico's

Als u instemt met dit voorstel hebben wij een scherpere heldere koers voor onze klimaat- en energiedoelstellingen. HDSR laat zien dat het zich houdt aan de afgesloten klimaatakkoorden en green deals met het Rijk over energie en grondstoffen. We zetten dan onder andere extra in op maatregelen om onze CO2-uitstoot te reduceren en het aandeel duurzame energie laat toenemen. Dit betekent dat

nieuwe installaties worden gebouwd (bijvoorbeeld zonneweiden en/of windturbines en/of thermische energie-installaties bij rwzi's en gemalen). Afhankelijk van de locatie en type installatie kunnen afzonderlijke projecten risico's met zich meebrengen. Denk hierbij aan kostenoverschrijdingen, weerstand uit de omgeving, of impact op de bedrijfsvoering van bijvoorbeeld zuiveringen. Dit soort risico's kunnen goed worden beheerst met project- en omgevingsmanagement. Projecten worden in afstemming met netwerkpartners (zoals gemeenten, provincie, Rijkswaterstaat, STEDIN en marktpartijen) en de omgeving uitgevoerd.

Indien u niet instemt met dit voorstel: dan missen wij een heldere koers. Concreet blijft het aandeel eigen opgewekt energie ongeveer 13% van het energiegebruik. We volgen dan niet eigen vastgesteld beleid uit de *Duurzaamheidsagenda*. We blijven een van de grotere energiegebruikers van Utrecht zonder daarbij significante inspanningen te leveren om te verduurzamen. Het risico is dat we imagoschade en reputatieschade oplopen bij andere overheden en onze bewoners.

Kaders

Deze visie komt in plaats van *Duurzaamheidsagenda deel 1: visie* uit 2017. De door het college op te stellen programma vervangt *Duurzaamheidsagenda deel 2: programma*.

Welk waterschapsdoel is aan de orde (uit overzicht 'Indicatoren Waterkoers' in de begroting)

De visie geeft invulling van de doelen:

- *Meerwaarde uit afvalwater* met als effectindicatoren Eff11a: *Energie opwekken uit zuiveren van afvalwater* en Eff11b: *Waardevolle grondstoffen zijn optimaal benut*;
- *Werken met oog op de toekomst* met als effectindicator Eff14: *Duurzaam werken om onze voetafdrukken te verkleinen*;
- *Maatschappelijke meerwaarde door samen doen* met als effectindicator Eff15b: *Doelen bereiken door samenwerking*.

Financiële aspecten

De visie is het inhoudelijke kader, waarmee het college de uitvoering op zich kan nemen. Voor die uitvoering is in de voorjaarsnota 2019 en in de begroting 2020 financiële ruimte in de exploitatie gereserveerd. Het college zal in 2020 een programma opstellen dat bij dit kader past. Voor investeringen stelt het college voorstellen op.

Gezien de diversiteit aan initiatieven binnen het programma is bij de verantwoording van de uitgaven enige flexibiliteit gewenst. In een aantal gevallen gaat het om uitgaven voor (korte) onderzoeken of pilot-opstellingen. Sommige hiervan zullen doorgroeien naar een volgende fase, maar er dient ook rekening te worden gehouden met initiatieven die niet verder komen dan een eerste of tweede fase. Er wordt in die context ook wel gesproken over 'leergeld', wat we als organisatie bereid moeten zijn om te betalen.

Naast deze initiatieven zijn er ook een aantal reeds bewezen initiatieven, zoals zon- en windenergie. Hierbij kunnen op relatief korte termijn slagen worden gemaakt in de voorbereiding en uitvoering. Vaak zijn we hierbij nog wel afhankelijk van onze omgeving (RES, provincie, gemeenten, bewoners, et cetera).

Invulling geven aan de opgave om in 2030 energieneutraal en in 2050 emissieloos te zijn, levert een meerjarig perspectief op van meer dan € 50 miljoen aan investeringen tot 2040. Hierbij valt te denken aan windmolens, zonnepanelen, plantaardige vergister, etc.

Alle investeringsprojecten doorlopen in grote lijnen het volgende traject:

- Gestart wordt met verkenningen naar technische en maatschappelijke haalbaarheid, waarbij ook gekeken wordt naar mogelijke samenwerkingen.
- De verkenning leidt tot een valuecase en/of businesscase, die als onderlegger dient voor het investeringsvoorstel.
- Het investeringsvoorstel betreft de kredietaanvraag waarin ook de Life Cycle Cost centraal staan (alle investeringen en kosten van verkenning t/m sloop of vervanging).

- Op basis van het investeringsvoorstel volgt een verantwoorde bestuurlijke afweging tussen kosten en (maatschappelijke) baten.
- Vervolgens start aanbesteding en realisatie inclusief de nodige definitieve vergunningen.
- Na het technisch gereed komen volgt ingebruikname.
- Exploitatiefase (financiële opbrengsten / besparingen en kosten zoals rente en afschrijvingen, maar ook maatschappelijk 'rendement').
- Opstellen en uitvoeren Groot Onderhouds Plan (GOP).
- Einde technische looptijd (of om andere reden) met kosten voor sloop of vervanging.

Communicatie aspecten

Met het vaststellen van de visie committeert het bestuur zich aan de doelen van de visie; het college committeert zich aan de uitvoering om de doelen te verwezenlijken. Om het bestuur voldoende zicht op de uitvoering te geven, rapporteert het college jaarlijks over de inspanningen. Ook worden er bijeenkomsten voor bestuurders georganiseerd rondom de verschillende onderwerpen als de *Regionale Energiestrategie* (RES U16), thermische energie uit oppervlaktewater en afvalwater (TEO en TEA), het vergisten van berm- en slootmaaisel, windenergie, grondstoffen, duurzaamheid in projecten (DOS) en biodiversiteit.

Om de inbedding van duurzaamheid in de eigen organisatie te verstevigen, zullen medewerkers meedenken met het op te stellen programma duurzaamheid van het college.

Concrete (tussentijdse) resultaten zullen naast de interne kanalen ook via persberichten en de sociale media worden gedeeld. Voor projecten geldt dat we conform de werkwijze van omgevingsmanagement zorgvuldig met de omgeving zullen communiceren.

MVO aspecten

De visie verscherpt de wensen van het bestuur leven over MVO.

Bijlagen

DM# 1610420 *Visie duurzaamheid HDSR 2020*